tomads warn

I:0-1:1 subox3

שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעלב איש וביתו באו: These are the names of the sons of Israel who

came to Egypt with Jacob, each coming with his

Ruthlessly*the various labors that they made

them perform. Ruthlessly Brought up from the

end of the verse for clarity, they made life bitter

for them with harsh labor at mortar and bricks and with all sorts of tasks in the field.

household: בהודה: באובן שמעון לוי ויהודה: 2 Reuben, Simeon, Levi, and Judah; יששכר ובולן ובנימן: 3 Issachar, Zebulun, and Benjamin; :דן ונפתלי גד ואשר Dan and Naphtali, Gad and Asher. יוֹסֶף הָיָה בְמַצְרְיִם: 🦸 כָּל־יָנֶפֶשׁ יֹצְאַי יֶרֶךְ־יִעֶקֹב שְׁבְעִים נְפֶשׁ וְיוֹסֶף הָיָה בְמַצְרְיִם: 5 The total number of persons that were of Jacob's issue came to seventy, Joseph being already in generation. ים אות הארץ אתם: פרו נישרצו נירבו (יעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם: 7 But the Israelites were fertile and prolific; they multiplied and increased very greatly, so that the land was filled with them. A new king arose over Egypt who did not know וַיָקם מַלֶּרָ־חָדָשׁ עָל־מַצַרִים אֲשֵׁר לֹא־יַדַע אַת־יוֹסַף: אם ממנו: פ וְיִאמֶר הָבֹּי יִשׂרָאֵל רָב וְעְצֵּוּם מְמֵנוּ: 9 And he said to his people, "Look, the Israelite people are much too numerous for us. בי ועלה מן־האָרץ: 10 Let us deal shrewdly with them, so that they may not increase; otherwise in the event of war they הַבָּה נִתחַכִּמָה לָוֹ פַּן־יִרבַּה וַהַיָּה כִּי־תקרַאנָה may join our enemies in fighting against us and rise from the ground."*rise from the ground Meaning perhaps from their wretched condition, cf. Hos. 2.2; or "gain ascendancy over the country." Others "get them up out of the land." בּסְבַלֹּתִם וַיְּבַן עָרֵי מַסְכָּנוֹת לְפַרְעֹה אֶת־פְתִם וַאֲת־רַעְמַסָכ: So they set taskmasters over them to oppress וַיִשִימוּ עלִיוֹ שַׁרֵי מַסִים למַען ענתו them with forced labor; and they built garrison cities*garrison cities Others "store cities." for Pharaoh: Pithom and Raamses. ונקאל: 12 But the more they were oppressed, the more 12 וכאַשל יענו אתו כן יְבְּרָץ וְיַלְצוּ מְפֵנֵי בְּנֵי יְשׁרָאַל: they increased and spread out, so that the [Egyptians] came to dread the Israelites. :וַיַעֶבְדוּ מִצְרָיִם אֶת־בְּנֶי יִשׂרָאֶל בְּפְרָךָ: 13 The Egyptians ruthlessly imposed upon the Israelites

לבליעבדה בְּשׁדָה אָת כְּלִיעַבדְהַם אֲשִׁר־עָבְדָּוֹ בָהָם בְּפַּרְךָ: 14 the various labors that they made them perform.

וִיִּמַרְרוֹ אֶתֹרחַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדְה קֹשׁוָה בְּחֹמֶר וּבִּלְבֵלִים

:	אָצים לָאמֶר כִּלָּוּ מַעֲשִׁיכָם הַבר־יָוֹם בִּיוֹמוֹ כַּאֲשֶׁר בּהְיָוֹת הַתְּבֵּן הְהֹנָּשִים	13	And the taskmasters pressed them, saying, "You must complete the same work assignment each day as when you had straw."
	לא כליתֶּם חִקְּכָם לִלְבּוֹ פַתְמֵוּל שִׁלְשׁם גַּם־תְּמִוּל גַּם־הְיִוֹם: שַּטְרֵיל בְּנֵי יִשִּׁרְאֵל אֲשֶׁר־שִׁמוּ עֲלֵחֶם נֹנְשָׁי פּרְעָה לַאמֵר מִדּוֹע וַיְכֹּוּ	14	And the overseers of the Israelites, whom Pharaoh's taskmasters had set over them, were beaten. "Why," they were asked, "did you not complete the prescribed amount of bricks, either yesterday or today, as you did before?"
	בַנִי יִשְׂרֶאל וִיִּצְעָקוּ אֶל־פּרָעָה לַאמְר לְמִה תַּעֲשֶׂה כְה לְעָבִדִיךְ: וַיָּבֹאו שִׁמְרַיִּ	15	Then the overseers of the Israelites came to Pharaoh and cried: "Why do you deal thus with your servants?
	וּלְבנֵים אֹמְרֵים לְנוּ עֲשֵׁוּ וְהִנָּה עָבּרֶיךָ מַכִים וְחַטָאת עמְךֵ: תְּבָן אִין נַתֹּן לִעָבַלִירָ	16	No straw is issued to your servants, yet they demand of us: Make bricks! Thus your servants are being beaten, when the fault is with your own people."
	נִרְפֶים אַתָּם נִרְפֵּים על־כֵּן אַתָּם אְמְרִים נַלְכָה נִוְבְּחָה לִיהֹנָה: וַיָּאמֶר	17	He replied, "You are shirkers, shirkers! That is why you say, 'Let us go and sacrifice to הוה'.'
	וְעַתָּהֹ לְכָוּ עַבְדוּ וְתָבֶן לֹא־יִנָּתַן לָכָם וְתְּכָן לְבַנְים תִתְנוּ:	18	Be off now to your work! No straw shall be issued to you, but you must produce your quota of bricks!"
	אתם בְּרֶע לְאמֵר לֹא־תְּנְרְעָוּ מִלְבְנֵיכֶם הְבִר־יִוֹם בִּיוֹמְוֹ: וַיִּרְאוֹ שִׂטְרָי בְּנֶי־יִשִׂרְאָל	19	Now the overseers of the Israelites found themselves in trouble because of the order, "You must not reduce your daily quantity of bricks."
	אֶת־מֹשֶׂה וְאֶת־אָהֶרֹן נִצְבִים לִקרָאתֻם בְּצֵאתָם מַאָת פַּרְעָה: וָיִפִּנְעוֹּ	20	As they left Pharaoh's presence, they came upon Moses and Aaron standing in their path,
	אֶת־רֵיחַנוּ בַּעִינָי פַרְעֹה וּבְעִינָי עֲבַרְיוֹ לְתָת־חָרֶב בְּיִדְם לְהַרְגֵנוּ: וַיֹּאמְרָוּ אֲלָהֶם יָרֶא יְהוֹה עֲלִיכָם וְיִשְׁפְּט אֲשֶׁר הַבְאַשְׁתָם	21	and they said to them, "May והוה" look upon you and punish you for making us loathsome to Pharaoh and his courtiers—putting a sword in their hands to slay us."
	וַיאמֶר אֶדנֶי לְמָה הֶרַעִּתה לִעָם הוֶה לְמָה זֶה שְׁלְחְתְנִּי: וַיִשֵּב משָה אֶלִּייְהוָה	22	Then Moses returned הוהי and said, "O my lord, why did You bring harm upon this people? Why did You send me?
	לְרָבֶּר בשׁמֶּךְ הַרֶּע לִעָם הזָה וְהַצְּל לֹא־הַצְּלְתְּ אֶת־עַמֶּךְ: וּמֵאָו בָאתי אֶל־פִּרְעה	23	Ever since I came to Pharaoh to speak in Your name, he has dealt worse with this people; and still You have not delivered Your people."
		C	

6

ז לפּרְעָה כִּי בִיְד חָזָקה ֹיְשַלְּחִם וּבְיֵד חַזְלָה יְגָרְשֶׁם מַאַרְאַר: ד אין מאָר יְהוֹה איל משה הי said to Moses, "You shall soon see נְאמֵר יְהוֹה אַל־משה עקה תראָה אָשַר אָעָשָׁה what I will do to Pharaoh: he shall let them g

- and the other Puah, midwives, one of whom was named Shiphrah
- if it is a girl, let her live." the brick or stone supports used by Egyptian women during childbirth. if it is a boy, kill him; look at the birthstool: *birthstool More precisely, אסחיפת אפיזלפן אוז יאט־בָת הוא When you deliver the Hebrew women, "When you deliver the Hebrew women,
- king of Egypt had told them; they let the boys
- thing, letting the boys live?" and said to them, "Why have you done this
- can come to them, they have given birth." women: they are vigorous. Before the midwife Heprew women are not like the Egyptian
- midwives, because they feared God. Meaning of Heb. batim uncertain. for the people multiplied and increased greatly.
- Nile, but let every girl live." "Every boy that is born you shall throw into the , saying, saying, tripher ged all his people, saying, בא בְּאלֵר בָּל־הַבֶּן הַיִּאֹרָה הַשְּׂלִילָהוּ וְכָל־הַבֶּת הְחִיִּין:

- וֹגָאעֹרְ עַּלְבְׁ עֹגִּלְנִים The king of Egypt spoke to the Hebrew לְמִילְלְהְ הַעְּמְרָ הַשְּׁרָ שֶׁם הַאַּחָל שַׂפְּלָה רְשָׁם הַשַּׁנִית פּוּעָה:
- נְּאַמֶּׁר בִּיֹּלְנִבֶּלְ אַנִי-נַלְּלֵבְיִנִי וּנִאִּינוֹן
- נעיראן המילדה אָת־הַאֶלהים בא the midwives, fearing God, did not do as the TT אָלי יָלָא שָשׁוּ בְּאֲבִיר אָלִי הֶן מֶלֶךְ מִצְרָיִם וַתְּחָיֵין אֶת־הַיְלָהִים:
- וֹגֹעֹנֹא מֹמְנֹבׁ מֹמֹלְנִיםְ לָמֹזּלְנְעַ So the king of Egypt summoned the midwives ניאָמֶר לָקָן מִדְּיִּעָ עֲיִירָהְ הַהָּרָ הַזְּהַ וַתְּחָיֵין אָת־הִילְלָיִים:
- ועאמגל בימגע אגרפרעה בי לא כנשים המצריה Because the "Because the The midwives said to Pharaoh, "Because the "
- איז אווא the midwives; and the God dealt well with the midwives; and the cod dealt well with the midwives; and the
- spiapijayed honseholds*hongsholds [God] established honseholds*honseholds בניקי ביייקידי ווְקְילִילי
- נּגְּעָר פַּבְעָר לְכָּלְ-עָּעוֹ

- and took [into his household as his wife] a Dictionary under 'ish. of the house of Levi went איש איש איז (נְלֶלֶךְ אָישׁ מִבְּיִת לְּוֶי וְיִּקְּחְ אָתִרבַּת־לֵנִי: A certain member MJPS "man." See the
- she saw how beautiful he was, she hid him for ב אָלוֹן הַלִּשֶׁר יַבוּלוֹאַ אָתוֹ בִּי־מַוֹב הוּאַ לוּדִעְפּלָהוּ שִלְשָׁה יָרָחִים: א The woman conceived and bore a son; and when
- placed it among the reeds by the bank of the bitumen and pitch. She put the child into it and wicker basket for him and caulked it with
- learn what would befall him. ot ,eartioned herself at a distance, to אותועב אַתוֹלוֹ מֵרָחַקְּ לְרֵעֶּה מַה־יֵּעֶשֶׂה לְוֹ:

- נעָּהַר הָאִשַּׂה
- וֹלָאַ-וֹכֹלְעַ מִנְגַ עַגֹּפֹּנִתְ וֹעַלַעַ-לְוָ עַּבַע דָּמֹא וַעַעַעֹנִע אָר דַּלָּקֶר וֹרָשֶׂם בַּקּוּף עָל "When she could hide him no longer, she got a אור זְּלֶלְר וַוֹּשֶׁם בַּקוּף עָל שֶׁפָּר הַיִּאָר:

- for Me in the wilderness." My people go that they may celebrate a festival Pharaoh, "Thus says 7717, the God of Israel: Let Afterward Moses and Aaron went and said to
- will I let Israel go." him and let Israel go? I do not know 7717, nor אָר ישִירָאָל לָא יִלִּעִריִּ אָר יִהֹלָה וְנָם אֶר יִשִּׁרָאֶל לָא אֲשַׂלָּה: But Pharaoh said, "Who is אָר יִשִּׂרָאֶל לָא יִיִּשְׁרָתִיָּנ מוֹ אָר יִשִּׁרָאֶל לָא אֲשַׂלָּה:
- pestilence or sword." sacrifice to our God '7777, lest [God] strike us with distance of three days into the wilderness to become manifest to us. Let us go, we pray, a
- tasks? Get to your labors!" Aaron, why do you distract the people from their
- labors!"*from their labors See 1.5-11. 23.7). and you would have them cease from their land," i.e., than the native population (cf. Gen. they are more numerous than the people of the are already so numerous Samaritan "Even now are already so numerous,*The people of the land
- and overseers of the people, saying, אַרידוַשַּׁמִים בְּעָם וֹאָרִישִׁמִרָי: א אָרִידוַ אַ נִיצְיִי פֹּרִלְהַ בִּיִלָּה בִּינִם הַצְּלָם בְּעָם בְּעָב
- go and gather straw for themselves. straw for making bricks as heretofore; let them يرائم ذرخلان مرزير مرزش باناه الاهراه س "Xon syaj] no Jouger brovide the people with
- cry, 'Let us go and sacrifice to our God!' reduce it, for they are shirkers; that is why they as they have been making heretofore; do not But impose upon them the same quota of bricks
- Dictionary under 'ish. let them keep at it and not participants." Trad. "the men." See the involved;*those involved Lit. "the [salient]
- Pharaoh: I will not give you any straw. went out and said to the people, "Thus says pay attention to deceitful promises."
- decrease whatever in your work." wherever you can find it; but there shall be no
- Egypt to gather stubble for straw. Then the people scattered throughout the land of Then the people scattered throughout the land of

- וֹאַעַוּ בּאוּ עַמָּנִי וֹאַנִינְן וּגָאַעֹרוּ אָגְ-פַּרְעָּ ז כִּעִּ־אָמֶר יִּעִוֹעְ אֵצְעַיֵּי יִמִּעִצְץ מִּצְעַ אֵעַ־עָּמְי וְיִּעַנְי וְיִּעַנְי נִבְּעִבְּלֵּר:
- تزبحضد هَنَمِك صَّ ، نيانِ بُخَرَّد بُصَفَم خَذِرِ بِصَرِّه
- נגאטקו אַבְניג נומדענים נקרא עלינו נלקכה נא הָבֶרָ שִׁלשָׁת יַמִים בקקדְלָר וְאָרָ בְּיִהְנָה אַלְהַיִּנִי בְּּוָבְיִּלְיִּנִי אַלְהַיִּנִי אָרָ בְּיִבְּיָרִ אָלְבְיִני אָרָבְיִיני אָרִבְיִני אָלַבְיִני אָרָבְיִני אָלַבְיִני אָרָבְיִני אָרָבְיַנִי אָרָבְיִני אָרָבְיִי אָרְבְיִי אָרָבְיִי אָרָבְיִי אָרָבְיִי אָרְבְיִי אָרָבְיִי אָרְבְיִי אָרְבְיִי אָרָבְיְיי אָרְבְיִי אָרְבְייִי אָרְבְיִי אָרְבְיִי אָרְבְיִי אָרְבְייִי אָרְבְיִי אָרְבְיי אָרְבְיִי אָרְבְיִי אָרְבְיִי אָרְבְיי אָרְבְיִי אָרְבְיִי אָרְבְיי אָרְבְיִי אָרְבְיְיי אָרְבְיִי אָרְבְיִיי אָרְבְיִיי אָרְבְיִיי אָרְבְיִיי אָרְבְיִיי אָרְבְיִיי אָרְבְּיִיי אָרְבְיְיי אָרְבְּיִיי אָרְבְיְייי אָרְבְּיִיי אָרְבְיִיי אָרְבְיְייי אָבְייי בְּיוּבְייי אָבְייי אָבְייי בְּייִי בְּיִיי בְּיִיי בְּיִיי בְּייי בְּייִי בְּיִיי בְּיִיי בְּיִיי בְּיִיי בְּיִיי בְּייִיי בְּייי בְּיִיי בְּייי בְּיִיי בְּייי בְּיִיי בְּייי בְיִיי בְּיִיי בְּייי בְּייי בְּייי בְּייי בְּייי בְּייי בְּייי בְּייי בְּייי בְייי בְּייי בְּייי בְיִיי בְּייי בְּייי בְּייי בְּייי בְיִיי בְּייי בְּייי בְייי בְּייי בְּייי בְייי בְּייי בְייי בְּייי בְייי בְייי בְּייי בְייי בְּייי בְּייי בְּייי בְיִיי בְייי בְּייי בְּייי בְּיבְיי בְּיי בְּייבְיי בְּיבְייי בְּיבְייי בּייי בּיבְייי בְּיבְייי בּייי בְיבְייי בְייבְייי בְייי בְיבְייי בּיבּיי בְּיבְיייי בְיבָּייי בּיבְייי בְיבְיייי בְּיבְייי בְיבְיייי בְיבְייי בְיבּייי בְייבְיייי בְיייי בְיבְייי בְיבְיייי בּיבְיייי בּיבְיייי
- וֹגְאַמֶּר אֵׁלְנִיםְ מֹּלְנִ ׁ עֹגֵּינְגִם באַמָה משֶׁלוּ הַאָרָיִילְים מִמְעֶשְׁתִּ לְכִּרִּ לְמִבְּלְתִינֶם: 🛧 – מְתָר מִשְּׁרִ יִאָהָיוֹ וָמָפְרָיִינִים: אַתְיִיקָם מִמְעָשְׁתִּ לְכִרִּ לְמִבְּלִתִינֶם: אַ מְיִילְ מָשָׁרִי אַנִייי אָנִייִי אָנִייִי אָנִייִי אָנִייִי אָנִייִי אָנִייִי אָנִייי אָנִייִי אָנִייִי אָנִייי אָנְייי אָרְייי אָנְייי אָנְייי אָרְייי אָרְיי אָרְייי אָרְיי אָרְייי אָרְיי אָרְייייי אָרְייי אָרָיי אָרְייי אָרָיי אָרָיי אָרָיי אָרָיי אָרָיי אָרָיי אָרָייי אָרָיי אָרָי אָרָיי אָרָיי אָרָיי אָרָיי אָרָי אָרָיי אָרָיי אָרָי אָרָיי אָרָיי אָרָי אָרָי אָרָיי אָרָייי אָרָיי אָריי אָריי אָרָיי אָריי אָריי אָרָיי אָריי אָריי אָר
- And Pharaoh continued, "The people of the land?" ב פּרָלה הַךְיבֶיִם עָתָה עָם הָאָרֶץ וְהָשְׁהָהָם אַתָם מִסִּבְלָתָם:
- לא עאסקון לעע עללן
- ואָת-מַעֹלְכָּנָת עַלְכָּנִים אַתֶּר בִיםְ אָתִּיִם שִׂמִוּלְ תַּלְתַםְ שַּׁתִּיִמוּ אַלִּילִם לָא שִׁלְּלֵא שִׁמַּוּ כִּי־נִרְפִּיֶּם תַּםׁ עַלִּ־כַּן הָם צִעְּרָיִנוּ:
- יקבר הקבר העליה על האגעשים lo Let heavier work be laid upon those הרבה ואליישונו האליישונו ואליישונו פ
- נגאו נגשי העם ושמליו 10 So the taskmasters and overseers of the people for the taskmasters and overseers of the people 10 for the people
- So and get the straw yourselves בון לְכוּ קהוֹ ילבוּ קבּר קבּר קבּר קבָר קבָר קבָר מַאֲשֶׁר הִמְצָא פּי אָין נִבְרָעָ מֵעֲבַר הַבַּרָ:

וַתְּכֶא אָת־הַתְבַּה בְּתָּוֹךְ הָטּוּף וַתִּשְׁלֶח אֶת־אֶמִתְה וַתְּקּתְה: וַתָּבֶד בִּת־פַּרְעה לִּדְתִץ על־הַיְאֹר וְנַעֲרֹתְיה הֹלְכַת על־יֵד הַיְאַר	5	The daughter of Pharaoh came down to bathe in the Nile, while her maidens walked along the Nile. She spied the basket among the reeds and sent her slave girl to fetch it.
וְהָנָה־נֶער בֹּכָה וְתַּחְמַל עָלִיו וַתְּאמָר מִיּלְדֶי הָעבְרִים זָה: וַתִּפְתַח וַתִּרְאָהוּ אָת־הַלֶּלֶד	6	When she opened it, she saw that it was a child, a boy crying. She took pity on it and said, "This must be a Hebrew child."
וְקרָאתי לָךֶּ אְשָׁה מִילָקת מֵן הְעבְרִגֶּת וְתִינָק לָךְ אְת־הּיָלָר: וַתָּאמֶר אֲחֹתוֹ אָל־בַּת־פַּרְעוֹה הָאַלָּךְ	7	Then his sister said to Pharaoh's daughter, "Shall I go and get you a Hebrew nurse to suckle the child for you?"
וַתְּאמֶר־לָה בַּת־פַּרְעָה לֶכִי וַתַּלֶּךְ הָעַלְמַה וַתִּקרָא אֶת־אָם הַיָּלֶד:	8	And Pharaoh's daughter answered, "Yes." So the girl went and called the child's mother.
וְהֵינֶקהוּ לִי נִאָנֶי אֶתָּן אָתִישְׁׂכְרֶךְ נַתְּקָח הָאֶשֶׁה הַיֶּלֶר נִתְנֵיקהוּ: וַתְּאמֶר לָה בַת־פַּרְעָה הַילִיכִי אָת־הַיֶּלֶר הזָה	9	And Pharaoh's daughter said to her, "Take this child and nurse it for me, and I will pay your wages." So the woman took the child and nursed it.
וֶיְהִילָה לְבָן וַתְּקָרָא שָׁמוֹ משָׁה וַתֹּאמֶר כִּי מְרָהַמְיָם מְשִׁיתְהוּ: וִיּגְתָּל הָיֶּלֶד וַתְבַאֵּהוּ לְבַת־פָּרְלָה	10	When the child grew up, she brought him to Pharaoh's daughter, who made him her son. She named him Moses, *Moses Heb. Mosheh from Egyptian for "born of"; here associated with mashah "draw out." explaining, "I drew him out of the water."
וַיְרָא בְּסְבְּלֹתָם וַיְרָא אִישׁ מִצְּלִי מְכָּה אִישֹּ־עַבְרָי מִאֶתִיו: וַיְהָי וּ בִּיָּמִים הָהָם וַיִּגְדָּל משָה וַיִּצָא אָל־אָתִּיו	11	Some time after that, when Moses had grown up, he went out to his kinsfolk and witnessed their labors. He saw an Egyptian beating a Hebrew, one of his kinsmen.
וָיָפֶן כֹּהֹ וָלָה וַיָּרָא כִּי אָין אַישׁ וַיִּךְּ אֶת־הַמִצְלִי נְיִטְמְנְהוּ בַּחְוֹל:	12	He turned this way and that and, seeing no one about, he struck down the Egyptian and hid him in the sand.
וְהַנֶּה שְנֶי־אֲנָשִׁים עברִים נִאֵים וַיֹּאמֶר לְרָשֹע לְמָה תַכָּה רֵעְךָ: וַיָּצֵא בַּיָּוֹם הַשַׁנִי	13	When he went out the next day, he found two Hebrews fighting; so he said to the offender, "Why do you strike your fellow?"
פַאֲשֶר הּרְגָתְ אֶת־הָמְצְרִי נִיִּירָא מֹשהׁ נִיאמר אָכַן נוּדְע הַדְּבְר: נִּיּאמֵר מִי שָמְךְ לְאִישׁ שִׁר וְשׁפַטׁ עְלִינוּ הַלְהַרְגָנִי אִתְּה אמר	14	He retorted, "Who made you chief and ruler over us? Do you mean to kill me as you killed the Egyptian?" Moses was frightened, and thought: Then the matter is known!
וַיִּבְרָח מֹשֶׁהׄ מִפְנִי פְּרְעֹה וַיְשֶׁב בְּאָרֶץ־מִדְיָן וַיָּשֶׁב עְלֹ־הַבְּאָר: וַיִּשְׂמְע פִּרְעֹהֹ אֶת־הַדְּבָר הּ∱ה וַיְבַקשׁ לֹהֲוֹנֵג אֶת־מֹשַׁה	15	When Pharaoh learned of the matter, he sought to kill Moses; but Moses fled from Pharaoh. He arrived*arrived Lit. "sat" or "settled." in the land of Midian, and sat down beside a well.
וַתְּבַאנָה וַתִּדְלֶנָה וַתְּמַלֶּאנָה אֶת־הַרְהַטֹים לְהַשִּקוֹת צָאן אֲבִיקן: וּלְכֹהָן מִדְיָן שָבַע בְּנָוֹת	16	Now the priest of Midian had seven daughters. They came to draw water, and filled the troughs to water their father's flock;
וַיָּבְאוּ הָרֹעִים וַיְגָרְשַוּם וַיָּקם משָהׁ וַיַּוֹשׁלָן וַיָּשָׂק אֶת־צֹאנָם:	17	but shepherds came and drove them off. Moses

rose to their defense, and he watered their flock.

- ינשב אָרְצָה מַצְרֵים וְיָהָח מְשֶׁה הָאֶלְהִים בְּיִרְוֹ So Moses took his wife and sons, mounted them on an ass, and went back to the land of Egypt; and Moses took the rod of God with him.
- 21 את־הָעָם: אווי אַמיקם לפְנֵי פְּרְעָה וְאָנִי אַחְזַק אָת־לבּוֹ וְלְא יְשַׁלְח אַת־הְעָם: a said to Moses, "When you return to Egypt, see that you perform before Pharaoh all the marvels that I have put within your power. I, however, will stiffen his heart so that he will not let the people go.
 - בורי יִשְׂרְאָל: Then you shall say to Pharaoh, 'Thus says הוה' בנְי בְכֹרְי יִשְׂרְאָל: Israel is My first-born son.
- בנרֶר: אַת־בְּנִי וְתְמָאָן לְשִׁלְחֵוֹ הְנַהֹּ אַנִכִי הֹלִג אָת־בּנְרָ הְכַּרְבָּי וְתְמָאָן לְשִׁלְחֵוֹ הְנַהֹּ אַנִכִי הֹלִג אָת־בּנְךְ בְּכֹרְךֵ:

 I have said to you, "Let My son go, that he may worship Me," yet you refuse to let him go. Now I will slay your first-born son."
 - הוהי, At a night encampment on the way, יְהוֹף בְּמַלֵּוֹן וַיִּפְּנְּשְׁהוּ יְהוֹף וַיְבַקְשׁ הְמִיתוֹ: encountered him and sought to kill him.
- ילי: את ערלת בלה ותגע לרגליו וואמר כי חתן־המים אתה לי: *Meaning of verse uncertain. So Zipporah took a flint and cut off her son's foreskin, and touched his legs with it, saying, "You are truly a bridegroom of blood to me!"
 - :הְיָרֶ מְמְנּוּ אִז אִמְלְה חְתְן דִּמִים לְמוּלְת. 26 And when [God] let him alone, she added, "A bridegroom of blood because of the circumcision."
- הוהי said to Aaron, "Go to meet Moses in the said to Aaron, "Go to meet Moses in the wilderness." He went and met him at the mountain of God, and he kissed him.
 - 28 Moses told Aaron about all the things that הוהי הוהי אַשֶּר שְלְחֵוּ וְאָת כְּל־הְאֹתְוֹת אֲשֶׁר צַּוָּהוּ: וְיַנֶּר משֶׁה לְאָהֶרן (יַנֶּר משֶׁה לֹאְהֶרן which he had been instructed.
 - נְיָלֶרְ מֹשֶׁה וְאַהְרָן וַיָּאַסְפֿוּ אֶת־כְּל־זְקְנֶי בְּנֶי יִשְׂרְאָל:

 Then Moses and Aaron went and assembled all the elders of the Israelites.
 - (אֶשֶרדבְּרְיְהוֹהְ אָלִ־מֹשֶׁה וְיָעְשׁ הָאֹתְת לְעִינֶי הְעְם: Aaron repeated all the words that איַ הוהי had spoken to Moses, and he performed the signs in the sight of those assembled,
 - מול באָמין (יִקּהָּוּ וִיְשׁתְחֵוּנִי: and the assembly was convinced. When they הוהי had taken note of the Israelites and that [God] had seen their plight, they bowed low in homage.

- said, "How is it that you have come back so soon heir they returned to their father Reuel, he When they returned to their father Reuel, he
- watered the flock." the shepherds; he even drew water for us and אר They answered, "An Egyptian rescued us from 19. They answered, "An Egyptian rescued us from
- Why did you leave the man? Ask him in to break
- gave Moses his daughter Zipporah as wife. אור אָמי צוכן וְלָאֶל מַשֶּׁה אָתידעישי אַנוּזי אָנו־צִּפֹרָה בַתִּי לְמִשֶּׁה: אַנוּ דִיּאָל שִׁנָיוּ אָנוּ צַמַלָּה בַתִּיֹן לַמְשָּׁר: אַנוּ אַתידיישי אַנוּ וּאָר צַפּרָה בַתִּיֹן לַמִשֶּׁר:
- stranger in a foreign land." stranger there." for he said, "I have been a Gershom,*Gershom Associated with ger sham, "a
- cried out; and their cry for help from the bondage rose up to God. Israelites were groaning under the bondage and
- בס ניַרִא אֱלהָיִם אֶת־בַנֶּי יִשְׂרָאֵל וַיֶּדֶע אֶלַלִיִם: God looked upon the Israelites, and God took the covenant with Abraham and Isaac and Jacob.
- notice of them.
- mountain of God. the wilderness, and came to Horeb, the Jethro, the priest of Midian, drove the flock into
- bush all aflame, yet the bush was not consumed. fire out of a bush. He gazed, and there was a
- marvelous sight; why doesn't the bush burn up?"
- Moses!" He answered, "Here I am."
- which you stand is holy ground!" your sandals from your feet, for the place on
- for he was afraid to look at God. [house]—the God of Abraham, the God of Isaac, and the God of Jacob." And Moses hid his face,

- אל־בְנִינִינִ וְאָנִּי לְמִה זָּהְ Where is he then? על אַל־בְנִינִינִ וְאָנִי לְמִה זָּהְ עֻּוְבָּוֹן אָת־הַאָּיִשׁ קַרְאָן לִוֹ וַנִּאבִל לְחָם:
- be mannen he named בא בון וָיִקרָא אָת־שִׁמִוֹ גַּרְשָׂם כֵּי אָמַר גָּר הַיִּיִּתִי בְּאֶרֶץ נְּרָרַיָּה:
- נגעג בגקגם ענבקגם ענים נגָמע מֹלְנִ מֹאֵנְגִם נגאלעוּ בלג-גַּמְנֹאֹל האלדיקים מודוקעבורו ניוקקר נוקעל שווא אלידים מודוקעבורו ניוקקרור וניוקקרור ניוקק שווא האלידים מודוקעבורו ביוקברור ניוקקרור וניוקל שוויקה האלידים מודוקעבורו
- נישקע אַלהים אָת־נאַקתַם בוקלר אֶל ה'ים אָר הקרַהָהַ and God remembered ליבוים אָר הקרַהָה אָר הקרַהָה אָר יצְּלָהְים אָר יצְלָהָר אָל היביליקה אָר יצְלָהָר אָל היבילקק האָר יצָלָהָר אָל היבילקל האָר יצַלְהָלַ
- 3
- וּמִמְִּׁנִי נִגְּנֵי נִגֵּנֵי אַנִי-גָּאַן גִּעִּנִוּ עִעִּינִוּ כִּיַנַן מִנְגַּוֹ אַלדוִיר הַמָּלְאַר רַבָּא אֶל־דְּר הָאֵלְהִים חֹרָבָה: אוּר אַמּרִבּיי אַל אַנִיך הַלַא אָל־דֶר הַאַל הַיים חֹרָבָה: אוּר אַמּרבייה-אַמּא אוּדר הַמִּרְבָּר וַנְבָא
- וַגֹּנְא עֹלְאָֹב' ג'עִוֹנִע אֹלְגו דֹלְכַעַּע-אֹתו א Daszing in appeared to him in a blazing בי הַקְּנְדְ הַסְנָה הַלְּהֶר הַסְנָה בַּעֶּר בַּאֲשׁ וָהַסְנָה אַינֶנּי אָכָל:
- נַיָּאמֶר מֹשֶׁה אָסַרָה־נָּא אָר זוֹמָר אָר הַנַּרָל הַזֶּה מיהיע לא־יִבְעֶר הַסְּנָה: Moses said, "I must turn aside to look at this
- אַלִיי אֵלוֹיִם מִתְּוֹר וַנִּאָמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַנָּאִמֶר הַנְּנָי: אַמְרָ הַלְּנָה בְּּמָתְר הַשְׁה מִשְּׁה וַנִּאִמֶר הַנְּנָי: אַמֶר הַדְּנָרִי: אַמֶר הַדְּנָרִי: אַמֶר הַיְּמָר הַבְּי הַיְּמָר הַיְּבְּיל הַבְּיל הְבִּיל הְבַּיל הַבְּיל הְבָּיל הְבִּיל הְבָּיל הַבְּיל הָבְּיל הַבְּיל הָבְּיל הַבְּיל הָבְּיל הַבְּיל הָבְּיל הַבְּיל הַבְּיל הָבְּיל הָבְּיל הְבְּיל הְבְּיל הְבְּיל הְבְּבּיל הְבְּיל הְבְּיל הְבְּבְּיל הְבְּיל הְבְּבְּיל הְבְּיל הְבְּבְי
- וֹגְאֹמֹר אַלְ-נּוֹלוֹנֶד נִוֹלְם תַּּלְ-וֹלֹּלְכֶּוֹ
- אלקי יעקב ניקקר משָל פָלִיר כִּי יָבֹא מַהַבָּיִם אָל־אַרָיָב. and continued, "I am the God of your father's פֿ
- נגאער אַנְכַּיְ אֵבְעַיִּ אַבְינִ אַבְינִ אַבְעַיִּ אַבְעַיִּ אַבְעַיִּ אַבְעַיִּ

- with snowy scales!*scales Cf. Lev. 13.2-3. and when he took it out, his hand was encrusted your bosom." He put his hand into his bosom; 6 TIT said to him further, "Put your hand into
- was again like the rest of his body. and when he took it out of his bosom, there it bosom."—He put his hand back into his bosom;
- the first sign, they will believe the second. or pay heed to not believe you or pay heed to
- turn to blood on the dry ground." it—the water that you take from the Nile—will the Nile and pour it on the dry ground, and and still do not heed you, take some water from 9 And if they are not convinced by both these signs
- am slow of speech and slow of tongue." or now that You have spoken to Your servant; I ους ματών ο my lord, I have ατή της γι μους τος καιά τος γινής κέντης κέντης κέντης κέντης κέντης κέντης τος καιά κέντης κέντης κέντης κέντης τος κέντης κέντης τος ματώς κέντης κέντη
- יסר בווחל? I for it al ?hrild io speech? Who makes them d_{u} mb or deaf, seeing
- will instruct you what to say." bns saege uoy as uoy diiw ed lliw I bns ,og wod בו וְעָתְה לֵךְ וְאָנֹכִילּ אֱהְיֶּה עָם־פִּירָ וְהוֹבִיהִיָּך
- Lit. "send through whomever You will send." else Your agent."*make someone else Your agent ונְאַמֶר בֵּי אֲדֹרֶי שִׁלְחֹדַנְאַ בִיִּדִּדִּתְשְׂלָח: 3 But he said, "Please, O my lord, make someone
- meet you, and he will be happy to see you. speaks readily. Even now he is setting out to is your brother Aaron the Levite. He, I know,
- speak, and tell both of you what to domouth—I will be with you and with him as you
- the role of God*playing the role of God Cf. 7.1. to shall serve as your spokesman, with you playing
- perform the signs."
- Moses, "Go in peace." "whether they are still alive." And Jethro said to they are faring."*how they are faring Lit. me go back to my kinsfolk in Egypt and see how Jether*Jether I.e., Jethro. and said to him, "Let

- וֹלְאַמֶרְ יְהֹוְנְה לוֹ עִוֹדְ הְנָבֵא-נָא الْمُلْلِ فَلَنَاءُكُلَّا لَمُكَّامِ مُثَارِ فَلَنَّاءًالِ لَمْيَالِ لَاللَّهِ مُثَارِ مُمَّلِّمُن فَهَاكُمْ ف
- וֹבוֹגִעְ אִם-לָא גֹאַמֹּגונוּ לְב'
- וְהָלֶּה אִם-לָא גַאָּקְינוּ נָם לְשִׁנָי בואָעוַע בוּאָבְיב וֹלָא יִשְׂמַלְּגוֹן לְלַלְבֶב וֹלְלַבוֹעוֹלָ מִמִּימֵּ בּוֹיִאָר וְשִׁפּּכִינוֹ בּיּבּמְשׁׁ וֹבְיִּוֹ בַּעִּיִם אַמְּר עִּלֵּוֹ מִלְרַבּיֹאָר וְבִיּנִ לְבָּם בּיַבַּמְּנִי:
- וַיּאמֶר יְהוָה אֵלִיו מֵי שָׁם פָּה לָאָרָם anamans sovig odW", mind ot biss הוהי hah בב איו מי־יַשִּׁיִם אִלִּם אָל חֵבֶּשׁ אָל פַקָּחַ אָל עַזְּר הַלָּא אָנֹכִי יְהֹוָה:

- יְּהֹוְה בְּמִשְׂה וַיֹּאמֶר הֵלֵא אַהְרָן אָתִיךְ הַלָּוֹי יָדְעָתִי כִּיִּדַבָּר There "There angry with Moses and said, "There" אַז יְרָבֶר הַוּא וְנָם הַנַּה־הִּוּאִ יצָא לְקְרָאַלֶּךְ וֶתְאַךְ וְשֶׁמָח בִּלְבָּוֹ:
- וֹבַכּבֹעַ אַלְגוּ וֹמַזְּעֹעַ אַעַבּבַבַּבַבַעָגם בַּפַגוּ וֹאַנִכָּג אָהָלָם אָת אַשֶּׁר תַּצְּעָר עָם פֿרָל וְעָם־פֿירוּ וְהַוֹרַבִּיתִי אָתְרְםָם אָת אַשֶּׁר תַּצְעָרוּן אַר עם־פֿירָ וְעָם־פֿירוּ וְהַוֹרַבִּיתִי אָתְרְםַם אָת אַשֶּׁר תַּצְעָרוּן:
- Thus he shall speak for you to the people. Thus he
- រក្សាស់ក្នាការប្រមូល ក្នុង ក្នុង
- וَةِكُلاٰ בَرَشُك الْمُثَلِد الْمُكِدِينُكِ

- ואת־צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את־מכאביו: וַיָּאמֵר יָהוֹה רַאָה רַאַיתי אַת־עני עמי אַשר בּמצַריִם
 - And הוהי continued, "I have marked well the plight of My people in Egypt and have heeded their outcry because of their taskmasters; yes, I am mindful of their sufferings.
- 8 אַל־מקוֹם הַכַנַעֵני והַחַתֹּי והָאַמֹרי והַפַּרוֹי והַחוִי והַיְבוּסִי: הַהִוא אֶל־אָרֶץ טוֹבָה וּרְחָבָה אֶל־אֶרֶץ זָבְת חִלָב וּדֹבְשׁ ואַב"ד להצילו | מיַד מצַריִם וּלהעלתוֹ מן־האַרֵץ
 - I have come down to rescue them from the Egyptians and to bring them out of that land to a good and spacious land, a land flowing with milk and honey, the region of the Canaanites, the Hittites, the Amorites, the Perizzites, the Hivites, and the Jebusites.
- 9 באה אלי וגם־ראיתי את־הלחץ אשר מצרים לחצים אתם: ועתה הנה צעקת בני־ישראל
- Now the cry of the Israelites has reached Me; moreover. I have seen how the Egyptians oppress them.
- לַבָּה וִאָשׁלָחַךָ אֶל־פַּרְעַה וְהוֹצָא אֶת־עַמְי בְנִי־יִשׂוְרָאֻל מִמִּצְרְיָם: ועתה
- 10 Come, therefore, I will send you to Pharaoh, and you shall free My people, the Israelites, from Egypt."
- But Moses said to God, "Who am I that I should אַלֹכִי כִּי אַלַךְ אֶל־פַרְעָה וְכִי אוֹצִיא אֶת־בְּנָי יִשׂרְאֶל מִמִצְרְיִם: ויאמר משה אל האלהים מי
 - go to Pharaoh and free the Israelites from Egvpt?"
 - 12 אַת־הָעָם מִמְצַרִיִם תַעבִדוּן אַת־הָאֵלהֹים עַל הָהַר הַזָה: ַ כִּי־אָהְיָה עַמַּרְ וָזֶה־לִּךְ הָאוֹת כֵּי אָנֹכִי שַׂלַחְתִיךָ בִּהוֹצִיאַךְ
- And [God] said, "I will be with you; that shall be your sign that it was I who sent you. And when you have freed the people from Egypt, you shall worship God at this mountain."
- 13 אבותיכם שלחני אליכם ואמרו־לי מה־שמו מה אמר אלהם: אַל־הָאַלֹהִים הְנָה אָנכִי בַא אַל־בַּנִי יִשׁרָאַל וְאָמֵרְתִי לְהֵם אֵלהִי ולאמר משה
- Moses said to God, "When I come to the Israelites and say to them, 'The God of your fathers' [house] has sent me to you,' and they ask me. 'What is [God's] name?' what shall I say to them?"
 - 14 And God said to Moses, אָהיָה שַׁלְחָנִי אָלִיכֶם: ויאמר אלהים אל־משה אהיה אשר
 - "Ehyeh-Asher-Ehyeh,"*Ehyeh-Asher-Ehyeh Meaning of Heb. uncertain; variously translated: "I Am That I Am"; "I Am Who I Am"; "I Will Be What I Will Be"; etc. continuing, "Thus shall you say to the Israelites, 'Ehveh*Ehveh Others "I Am" or "I Will Be." sent me to vou."
- אֶל־בַּנֶי יִשֹׂרָאֵל יִהֹוֹּה אֱלֹהָי אֲבֹתִיכֶם אֱלֹהֹי אַבֹּרִחָם אֱלֹהִי יִצְחָק וּלָאמֹר עוֹד אֶלֹהֹים אַלֹּבְּמֹשׁה כֹּה־תֹאמֹר
- 15 And God said further to Moses, "Thus shall you speak to the Israelites: הוהי*. This name (v-h-w-h: traditionally read Adonai "the Lord") is here associated with the verb havah "to be." the God of your fathers' [house]—the God of Abraham, the God of Isaac, and the God of Jacob—has sent me to you:This shall be My name forever, This My appellation for all eternity.

- ינישקב לאמר פקד פלדתי אתכם ואַריהַעשויי לכם במצרים: "Go and assemble the elders of Israel and say to אַלהֵם יָהוֹה אַלהִי אַבתִיכם נראַה אַלי אַלהִי אַברהם יצחק לַךְ וִאַספת אַת־זִקנֵי יִשֹׁרַאַל וִאַמַרַת
 - them: הוהי, the God of your fathers' [house]—the God of Abraham, Isaac, and Jacob—has appeared to me and said. I have taken note of you and of what is being done to you in Egypt,
- 17 וָהָאֱמֹרִי וָהַפַּרְזִּי וָהַחַנִּי וָהַיְבוּסִי אֵל־אָרֵץ זָבַת חַלָב וּדְבַשֹׁ: ואמר אעלה אתכם מעני מצרים אל־ארץ הכנעני והחתי
 - and I have declared: I will take you out of the misery of Egypt to the land of the Canaanites, the Hittites, the Amorites, the Perizzites, the Hivites, and the Jebusites, to a land flowing with milk and honey.'
- 18 נלכה־נא דרך שלשת ימים במדבר ונזבחה ליהוה אלהינו: מצרים ואַמרתם אַליוֹ יהוֹה אַלהי העבריים נקרה עלינוּ ועתה ושמעו לקלך ובאת אתה וזקני ישראל אל־מלך
- They will listen to you; then you shall go with the elders of Israel to the king of Egypt and you shall say to him, הוהי, the God of the Hebrews, became manifest to us. Now therefore, let us go a distance of three days into the wilderness to sacrifice to our God הוהי.
 - ואני
 - :בְּכֹל נִפְלְאֹתִי אֲשֶׁר אָדֶשֶׂר אָדֶשֶׁר אָדֶשֶׁר So I will stretch out My hand and smite Egypt ושלחתי את־ידי והכיתי את־מצרים
- ביקם: אָת־חָן הָעָם־הַזֶּה בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וְהָיָהֹ כִּי תַלֵּלוּן לְא תַלְכוּ רֵיקם: And I will dispose the Egyptians favorably
- 22 ושמלת ושמתם על־בניכם ועל־בנתיכם ונצלתם את־מצרים: ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי־כסף וכלי זהב
- 19 Yet I know that the king of Egypt will let you go only because of a greater might.
 - with various wonders which I will work upon them; after that he shall let you go.
 - toward this people, so that when you go, you will not go away empty-handed.
 - Each woman shall borrow from her neighbor and the lodger in her house objects of silver and gold, and clothing, and you shall put these on your sons and daughters, thus stripping the Egyptians."

- וה: אליך יהוה: But Moses spoke up and said, "What if they do וַיַען משה וַלאמר וַהָּן לֹא־יַאַמִינוּ
 - not believe me and do not listen to me, but say: did not appear to you?"
- 2 ויַאמר אַלִיו יָהוָה)מזה(]מַה־זָה[ביַדַר ויִאמר מַטַה:
 - said to him, "What is that in your hand?" And he replied, "A rod."
- 3 הַשְלִיכָהוּ אַרְצָה וַיַשֹּלְכָהוּ אַרְצָה וַיִּהְי לְנַחְשׁ וַיָּנָס מֹשֶׁה מִפְּנִיוּ:
 - [God] said, "Cast it on the ground," He cast it on the ground and it became a snake; and Moses recoiled from it.
- שַׁלַח יָדְרָ וָאֶחְז בִּזְנָבֶו וַיִּשְלָח יָדוֹ וַיַּחֲזֶק בּוֹ וַיְהָי לְמַטֶה בְּכַפְוֹ: ויאמר יהוה אל־משה
- Then הוהי said to Moses. "Put out your hand and grasp it by the tail"—he put out his hand and seized it, and it became a rod in his hand-
- יָהֹוָה אֵלהַי אֲבֹתָם אֵלהַי אַבְרָהַם אֵלהַי יִצְתָק וַאלהַי יַעַקֹב: לִמַען יַאָמַינוּ כִּי־נַרְאָה אַלַיךָ
- "that they may believe that הוהי, the God of their ancestors, the God of Abraham, the God of Isaac, and the God of Jacob, did appear to you."